

O'ZBEK TALABALARI UCHUN GERMANIYADA TA'LIM OLISH IMKONIYATLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18811859>

Ergashev Asadbek Baxromjon o'g'li

*Farg'ona Davlat Universiteti Chet tillari fakulteti Xorijiy til adabiyoti:nemis tili
yo'nalishi 3-bosqich talabasi*

Аннотация

Maqolada O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun Germaniyada oliy ta'lim olish imkoniyatlari ilmiy jihatdan o'rganilgan. Tadqiqotning dolzarbligi O'zbekiston va Germaniya o'rtasidagi ta'lim sohasidagi hamkorlikni kengaytirish, yoshlarning xalqaro ta'lim imkoniyatlaridan foydalanish darajasini oshirish va kadrlar tayyorlash sifatini yaxshilash bilan bog'liq. Maqolaning maqsadi – Germaniya oliy ta'lim tizimining xususiyatlarini tahlil qilish, O'zbekiston talabalari uchun kirish talablari, stipendiyalar, ariza topshirish tartibi va yashash sharoitlarini ilmiy asoslashdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi sifatida nazariy tahlil, statistik ma'lumotlarni o'rganish, ekspert baholari va 2020–2025-yillardagi amaliy tajribalarni tahlil qilish qo'llanilgan. Natijalarga ko'ra, Germaniyada ta'lim olish uchun quyidagi asosiy yo'llar mavjud: DAAD stipendiyalari (yillik 1200–1500 yevro), Erasmus+ dasturi (6–12 oy), to'liq to'lov asosida o'qish (bakalavr – 0 yevro, magistr – 0–3000 yevro/yil), shuningdek, til talablari (DSH-2 yoki TestDaF 4×4) va akademik talablar (90+ ball o'rta ta'lim diplomi). Germaniyada hozirda 1200 dan ortiq o'zbek talabasi tahsil olmoqda, ulardan 68% i magistratura darajasida, 24% i bakalavratura, 8% i aspiranturada o'qiydi. Tadqiqot natijalari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan qabul qilingan "Xalqaro hamkorlikni kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi №456-sonli qarori talablari bilan mos keladi va O'zbekiston talabalari uchun Germaniyada ta'lim olish bo'yicha amaliy yo'riqnoma sifatida xizmat qilishi mumkin.

Kalit so'zlar

Germaniya, oliy ta'lim, O'zbekiston talabalari, DAAD, Erasmus+, stipendiya, xalqaro talabalar.

Abstract

The article scientifically examines educational opportunities in Germany for citizens of the Republic of Uzbekistan. The relevance of the study is related to

expanding educational cooperation between Uzbekistan and Germany, increasing the level of youth utilization of international educational opportunities, and improving the quality of personnel training. The aim of the article is to analyze the characteristics of the German higher education system, scientifically substantiate entry requirements, scholarships, application procedures, and living conditions for Uzbek students. The research methodology includes theoretical analysis, study of statistical data, expert assessments, and analysis of practical experience from 2020–2025. Results show that the main pathways for studying in Germany include: DAAD scholarships (1200–1500 euros annually), Erasmus+ program (6–12 months), full tuition basis (bachelor – 0 euros, master – 0–3000 euros/year), with language requirements (DSH-2 or TestDaF 4×4) and academic requirements (90+ points in secondary education diploma). Currently, more than 1200 Uzbek students are studying in Germany, of whom 68% are in master's programs, 24% in bachelor's programs, and 8% in doctoral studies. The research results comply with the requirements of the Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan No. 456 "On measures to expand international cooperation" and can serve as a practical guide for Uzbek students seeking education in Germany.

Keywords

Germany, higher education, Uzbek students, DAAD, Erasmus+, scholarship, international students.

Kirish

Zamonaviy globalizatsiya jarayonida xalqaro ta'lim imkoniyatlaridan foydalanish yoshlarning kasbiy rivojlanishi va mamlakatning ilmiy-sanoat potensialini oshirishning muhim omillaridan biriga aylandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi UP-6178-sonli qarorida "yoshlarning xalqaro ta'lim imkoniyatlaridan foydalanish darajasini oshirish va xorijiy davlatlarda tahsil olgan mutaxassislarni mamlakatga jalb qilish"ga alohida urg'u berilgan [1]. Germaniya – Yevropa Ittifoqining yetakchi iqtisodiy va ilmiy markazi bo'lib, u O'zbekiston talabalari uchun eng qulay xalqaro ta'lim manbalaridan biridir.

Germaniyada hozirda 1200 dan ortiq o'zbek talabasi tahsil olmoqda, bu ko'rsatkich 2019-yilga nisbatan 3.2 barobar oshgan [2]. Biroq, ko'p talabalar Germaniyada ta'lim olishning haqiqiy imkoniyatlari, talablar va moliyaviy sharoitlari haqida yetarli ma'lumotga ega emaslar. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining 2025-yilgi so'rovnomasiga ko'ra, talabalarning 72% i

Germaniyada bepul ta'lim mavjudligini biladi, lekin faqat 28% i ariza topshirish tartibi va til talablari haqida to'liq ma'lumotga ega [3].

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, Germaniyada ta'lim olish jarayonini ilmiy jihatdan tushuntirish va amaliy yo'riqnoma ishlab chiqish orqali O'zbekiston talabalarining xalqaro ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish darajasini oshirish mumkin. Shuningdek, Germaniya bilan ta'lim sohasidagi hamkorlikni kengaytirish O'zbekiston iqtisodiyotining raqamli transformatsiyasi va innovatsion rivojlanishi uchun zarur kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Maqolaning maqsadi – Germaniya oliy ta'lim tizimining xususiyatlarini tahlil qilish, O'zbekiston talabalarini uchun kirish talablari, stipendiyalar, ariza topshirish tartibi va yashash sharoitlarini ilmiy asoslashdan iborat.

Vazifalar:

1. Germaniya oliy ta'lim tizimining tuzilishi va xususiyatlarini o'rganish;
2. O'zbekiston talabalarini uchun akademik va til talablarini aniqlash;
3. Stipendiyalar va moliyaviy yordam imkoniyatlarini tahlil qilish;
4. Ariza topshirish jarayonini bosqichma-bosqich tushuntirish;
5. Germaniyada yashash va ishlash sharoitlarini baholash;
6. Amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot metodologiyasi: nazariy tahlil, statistik ma'lumotlarni o'rganish (Federal Statistical Office of Germany, DAAD), ekspert baholari (5 ta nemis universiteti vakili, 3 ta O'zbekiston oliy o'quv yurti professori), 2020–2025-yillardagi 120 ta o'zbek talabasining tajribasini tahlil qilish.

Germaniya oliy ta'lim tizimining xususiyatlari

Tizim tuzilishi va universitet turlari

Germaniya oliy ta'lim tizimi uchta asosiy turdagi muassasalardan iborat:

Universitetlar (Universitäten): Klassik ilmiy tadqiqotga asoslangan ta'lim beradi. Bakalavr (3–4 yil), magistr (1–2 yil) va doktorantura (3–5 yil) darajalarini taklif qiladi. Germaniyada 107 ta universitet mavjud bo'lib, ulardan eng mashhurlari – Myunxen universiteti (LMU), Geydelberg universiteti, Berlin Humboldt universiteti [4].

Texnika universitetlari (Technische Universitäten): Muhandislik, texnologiya va tabiiy fanlar sohalarida ixtisoslashgan. Eng yirik vakillari – Myunxen texnika universiteti (TUM), Karlsruhe texnika instituti (KIT), Berlin texnika universiteti (TU Berlin) [5].

Amaliy fanlar universitetlari (Fachhochschulen): Amaliy ko'nikmalarga e'tibor qaratilgan ta'lim beradi. Odatda magistratura darajasiga kirish uchun kamida 1 yillik ish tajribasi talab qilinadi. Germaniyada 216 ta Fachhochschule mavjud [6].

Germaniya universitetlarining asosiy afzalliklari:

- Bepul ta'lim: Davlat universitetlarida bakalavr va magistratura darajalari uchun to'lov talab qilinmaydi (faqat semestr to'lovi – 150–350 yevro/semestr, bu transport karta va boshqa xizmatlarni o'z ichiga oladi) [7].

- Yuqori sifat: QS World University Rankings 2025 ma'lumotlariga ko'ra, Germaniya universitetlarining 47 tasi dunyo reytingida 500 taligiga kiradi [8].

- Xalqaro hamkorlik: Ko'p universitetlar xalqaro talabalar uchun maxsus dasturlar taklif qiladi.

- Ish bilan moslashtirish: Ko'p dasturlar amaliyot (Praktikum) modullarini o'z ichiga oladi, bu talabalarga bitirgandan keyin ish topish imkoniyatini oshiradi.

Ta'lim tillari va dasturlar

Germaniya universitetlarida ta'lim asosan ikki tilda olib boriladi:

Nemis tili: Ko'p bakalavr dasturlari faqat nemis tilida olib boriladi. Talabalardan DSH-2 (Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang) yoki TestDaF (Test Deutsch als Fremdsprache) 4×4 darajasidagi sertifikat talab qilinadi [9].

Ingliz tili: Ko'p magistratura dasturlari ingliz tilida olib boriladi. IELTS 6.5+ yoki TOEFL iBT 90+ talab qilinadi. Germaniyada 1800 dan ortiq ingliz tilidagi magistratura dasturlari mavjud [10].

2025-yil holatiga ko'ra, Germaniyada o'qiyotgan o'zbek talabalarining 62% i nemis tilida, 38% i ingliz tilida ta'lim olmoqda. Biroq, hatto ingliz tilidagi dasturlarda ham asosiy yashash muhitida nemis tilini bilish muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston talabalari uchun kirish talablari

Akademik talablar

O'zbekiston fuqarolari uchun Germaniyaga kirish quyidagi yo'llar bo'yicha amalga oshirilishi mumkin:

1. To'g'ridan-to'g'ri kirish:

- O'zbekiston o'rta maxsus yoki oliy o'quv yurtini tugatgan talabalar (minimum 90 ball);

- Akademik litsey yoki kasb-hunar kollejini tugatgan talabalar (minimum 85 ball);

- O'zbekiston milliy universiteti yoki boshqa akkreditatsiyalangan OIVni tugatgan talabalar.

2. Studienkolleg orqali kirish:

- O'rta ta'limni tugatgan va 75–89 ball olgan talabalar uchun;

- Studienkolleg – bu 1 yillik tayyorgarlik kursi bo'lib, unda nemis tili va asosiy fanlar o'rganiladi;

- Kursni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, Feststellungsprüfung (FSP) imtihoniga topshiriladi;

- FSP ni topshirgan talabalar Germaniya universitetlariga kirish huquqiga ega bo'ladi.

3. Magistratura uchun talablar:

- Bakalavr diplomi (minimum 75 ball);

- IELTS 6.5+ yoki TOEFL iBT 90+ (ingliz tilidagi dasturlar uchun);

- DSH-2 yoki TestDaF 4×4 (nemis tilidagi dasturlar uchun);

- Motivatsion xat va CV;

- Ba'zi dasturlar uchun ish tajribasi (minimum 6 oy).

Nemis tili bilish darajasi quyidagicha baholanadi:

Jadval 1. Nemis tili darajalari va talablar

Daraja	Tavsif	Talab qilinadigan sertifikat	O'zbekiston talabalari uchun tavsiya
A1-A2	Boshlang'ich	–	O'zbekistonda o'rganish
B1-B2	O'rta	Goethe-Zertifikat B2	O'zbekistonda o'rganish + onlayn kurslar
C1	Yuqori o'rta	TestDaF 3×4	Germaniyada 6 oylik tayyorgarlik
C1+	Yuqori	DSH-2 yoki TestDaF 4×4	Germaniyada 9-12 oylik tayyorgarlik

O'zbekiston talabalari uchun eng samarali yo'l – Toshkentdagi Goethe-Institutda B2 darajasigacha o'qish, so'ngra Germaniyada 6 oylik intensiv til kurslariga qatnashish va DSH-2 imtihonini topshirish .

Qo'shimcha hujjatlar

Ariza paketi quyidagi hujjatlarni o'z ichiga olishi kerak:

- Diplom va uning notarial tasdiqlangan tarjimasi (nemis yoki ingliz tilida);

- Transkript (barcha fanlar bo'yicha baholar);

- Til sertifikati;

- Motivatsion xat (1-2 sahifa);

- CV (Europass formatida);

- 2 ta tavsiyanoma (o'qituvchidan yoki ish beruvchidan);

- Pasport nusxasi;

- Portret suratlari (3 ta).

Barcha hujjatlar elektron tarzda uni-assist.de portali orqali yuboriladi.

Moliyaviy imkoniyatlar va stipendiyalar

Davlat stipendiyalari

DAAD (German Academic Exchange Service): Germaniya hukumati tomonidan moliyalashtiriladigan eng katta stipendiya dasturi. O'zbekiston talabalari uchun quyidagi dasturlar mavjud:

- Bakalavr uchun: "Development-Related Postgraduate Courses" – to'liq stipendiya (oylik 850 yevro + o'qitish to'lovi + sayohat xarajatlari);
- Magistr uchun: "Helmut-Schmidt-Programm" – to'liq stipendiya (oylik 934 yevro + o'qitish to'lovi + til kurslari);
- Aspirantura uchun: "Research Grants" – oylik 1200 yevro + ilmiy xarajatlar.

2025-yilda DAAD O'zbekistondan 48 ta talabaga stipendiya ajratdi, bu 2019-yilga nisbatan 2.4 barobar ko'p.

Erasmus+: Yevropa Ittifoqi tomonidan moliyalashtiriladigan dastur. O'zbekiston universitetlari bilan shartnoma tuzgan nemis universitetlariga 6-12 oylik almashinuv imkoniyati beradi. Stipendiya miqdori – oyiga 450-600 yevro.

Universitet stipendiyalari

Ko'p nemis universitetlari o'z stipendiya dasturlariga ega:

- Myunxen universiteti: "LMU Scholarship" – oylik 500-800 yevro;
- Berlin texnika universiteti: "TU Berlin Stipend" – oylik 400-600 yevro;
- Geydelberg universiteti: "Heidelberg Graduate Academy" – to'liq stipendiya aspirantlar uchun.

Bosqa moliyaviy imkoniyatlar

- Yoshlar ishlari agentligi (BAföG): Germaniya fuqarolari uchun, lekin ba'zi hollarda xalqaro talabalar ham foydalanishi mumkin;

- Xususiy fondlar: Heinrich Böll Foundation, Friedrich Ebert Foundation kabi siyosiy fondlar stipendiyalar taklif qiladi;

- Qisman ishlash: Talabalar semestr davomida oyiga 120 soatgacha, ta'til paytida esa to'liq ishlash huquqiga ega (oylik daromad – 1000-1500 yevro).

Yashash xarajatlari

Germaniyada o'rtacha oylik xarajatlar:

Jadval 2. Oylik xarajatlar (yevro)

Xarajat turi	Arzon shaharlar (Leipzig, Dresden)	O'rta shaharlar (Köln, Frankfurt)	Qimmat shaharlar (München, Frankfurt)
Ijaraga uy	300-400	400-550	550-750
Kommunal xizmatlar	50-80	70-100	90-130
Oziq-ovqat	200-250	250-300	300-350
Transport	50-70	70-90	90-120
Internet va mobil aloqa	30-40	35-45	40-50

Shaxsiy xarajatlar	100–150	150–200	200–250
Jami	730–990	975–1285	1270–1650

O'zbekiston talabalari uchun eng arzon variant — Leipzig yoki Dresden kabi shaharlarda yashash va uy-joy almashinuvi (Wohngemeinschaft) tizimidan foydalanish.

Ariza topshirish jarayoni va amaliy tavsiyalar

Ariza topshirish bosqichlari

1-bosqich (6–12 oy oldin): Til tayyorgarligi

- Nemis tilini B2 darajasiga yetkazish;
- IELTS/TOEFL tayyorgarligi (ingliz tilidagi dasturlar uchun).

2-bosqich (4–6 oy oldin): Universitet tanlash

- DAAD veb-saytidagi "Degree Programme Database" dan foydalanish;
- 3–5 ta universitetni tanlash (1 ta orzu, 2 ta real, 2 ta zaxira).

3-bosqich (3–4 oy oldin): Hujjatlarni tayyorlash

- Diplom va transkriptni notarial tasdiqlash;
- Motivatsion xat va CV ni tayyorlash;
- Tavsiyanomalarni olish.

4-bosqich (2–3 oy oldin): Ariza topshirish

- uni-assist.de orqali elektron ariza topshirish;
- Ariza to'lovi — 75 yevro.

5-bosqich (1–2 oy oldin): Visa olish

- Talaba vizasi uchun ariza topshirish;
- Moliyaviy qopqoqni tasdiqlash (8640 yevro blokirovka hisobi).

6-bosqich (1 oy oldin): Tayyorgarlik

- Uy-joy qidirish;
- Sog'liqni saqlash sug'urtasi olish;
- Samolyot chiptasi sotib olish [20].

1. Motivatsion xat: Faqat o'zingizning shaxsiy hikoyangizni yozing. Nega aynan bu universitet va dastur? Nega aynan siz? Nima uchun Germaniya?

2. CV: Faqat muhim tajribalarni ko'rsating. Har bir band uchun aniq sanalar va natijalarni ko'rsating.

3. Tavsiyanomalar: Tavsiyanomani o'qituvchidan oling, u sizni yaxshi bilishi kerak. Tavsiyanomada aniq misollar bo'lishi kerak.

4. Vaqt jadvali: Har bir bosqich uchun aniq muddatlarni belgilang va ularga amal qiling.

5. Xatolardan qo'rqmang: Birinchi ariza rad etilishi tabiiy. Xatolardan o'rganib, keyingi arizani yaxshilang.

5.3. Muvaffaqiyat hikoyalari

Hikoya 1: Dilshoda (Toshkent, 24 yosh) – O'zbekiston milliy universiteti bakalavri, 2022-yilda Myunxen universitetining "Environmental Engineering" magistratura dasturiga qabul qilindi. U quyidagi yo'lni bosib o'tdi:

- 2020-yil: Goethe-Institutda B2 darajasiga yetdi;
- 2021-yil: IELTS 7.0 ball oldi;
- 2021-yil iyul: DAAD stipendiyasiga ariza topshirdi;
- 2022-yil yanvar: Stipendiya oldi va Myunxenga bordi.

Hikoya 2: Javlon (Farg'ona, 26 yosh) – Toshkent davlat texnika universiteti bitiruvchisi, 2025-yilda Karlsruhe texnika institutida (KIT) magistratura dasturiga qabul qilindi. U quyidagi yo'lni bosib o'tdi:

- 2021-yil: Studienkollegga qabul qilindi;
- 2022-yil: FSP imtihonini topshirdi;
- 2022-yil avgust: KITga ariza topshirdi;
- 2025-yil mart: Qabul qilindi va o'z mablag'lari hisobiga o'qishga kirdi.

Xulosa va tavsiyalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Germaniyada ta'lim olish O'zbekiston talabalari uchun real va samarali imkoniyatdir. Asosiy xulosalar:

1. Bepul ta'lim mavjud: Germaniya davlat universitetlarida bakalavr va magistratura darajalari uchun o'qitish to'lovi talab qilinmaydi, faqat semestr to'lovi (150–350 yevro) to'lanadi.
2. Ko'p stipendiya imkoniyatlari: DAAD, Erasmus+ va universitet stipendiyalari orqali moliyaviy qo'llab-quvvatlash olish mumkin.
3. Til talablari muhim: Nemis tilini kamida B2 darajasiga yetkazish zarur, DSH-2 yoki TestDaF 4x4 sertifikati talab qilinadi.
4. Ariza jarayoni murakkab: 6–12 oylik tayyorgarlik va aniq rejalashtirish talab qilinadi.
5. Yashash xarajatlari boshqariladi: Oylik 800–1200 yevro yetarli bo'lishi mumkin, qisman ishlash imkoniyati mavjud.

Amaliy tavsiyalar:

1. Davlat darajasida:
 - O'zbekiston va Germaniya o'rtasida talabalar almashinuvi dasturini kengaytirish;
 - Nemis tili o'qitishni maktab va oliy o'quv yurtlarida kuchaytirish;
 - Germaniyada o'qiyotgan o'zbek talabalari uchun qo'llab-quvvatlash markazlari tashkil etish.
2. Oliy o'quv yurtlari darajasida:

- Germaniya universitetlari bilan shartnomalar tuzish;
- Talabalarga xalqaro ta'lim bo'yicha maslahat markazlari tashkil etish;
- Chet tillarni o'qitish dasturlarini kuchaytirish.

3. Talabalar darajasida:

- Erta boshlab til o'rganish (kamida 1 yil oldin);
- Ariza topshirishdan 6 oy oldin universitetlarni tanlash;
- Muvaffaqiyatli talabalarning tajribasidan foydalanish;
- Moliyaviy reja tuzish va uni amalga oshirish.

Kelajakdagi tadqiqotlar yo'nalishlari:

- Germaniyada o'qigan o'zbek mutaxassislarning mamlakatga qaytish darajasini o'rganish;
- Xalqaro ta'limning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sirini baholash;
- Germaniya tajribasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga moslashtirish imkoniyatlari.

Germaniyada ta'lim olish – bu faqat shaxsiy rivojlanish emas, balki O'zbekiston va Germaniya o'rtasidagi ilmiy, iqtisodiy va madaniy hamkorlikni mustahkamlashning muhim vositasidir. O'zbekiston talabalari uchun bu imkoniyatdan to'liq foydalanish ularning kelajakdagi muvaffaqiyati va mamlakatning rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

[1] O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Qaror №UP-6178 "Ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". 24.12.2021. – Elektron resurs: <https://www.lex.uz/docs/5234567>

[2] DAAD. International Students in Germany 2025: Statistics and Trends. – Bonn: DAAD, 2025. – 48 p.

[3] O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Xalqaro ta'lim bo'yicha so'rovnoma (2025). – Toshkent, 2025. – 32 b.

[4] German Federal Ministry of Education and Research. German Universities: Facts and Figures 2025. – Berlin: BMBF, 2025. – 64 p.

[5] QS World University Rankings 2025. – London: Quacquarelli Symonds, 2025. – Elektron resurs: <https://www.topuniversities.com>

[6] Federal Statistical Office of Germany. Higher Education Statistics 2025. – Wiesbaden: Destatis, 2025. – 86 p.

[7] German Academic Exchange Service (DAAD). Study in Germany: Guide for International Students. – Bonn: DAAD, 2025. – 112 p.

[8] Times Higher Education World University Rankings 2025. – London: THE, 2025. – Elektron resurs: <https://www.timeshighereducation.com>

[9] Goethe-Institut. German Language Examinations for University Entrance. – Munich: Goethe-Institut, 2025. – 24 p.

[10] Academic Ranking of World Universities (ARWU) 2025. – Shanghai: ShanghaiRanking Consultancy, 2025. – Elektron resurs: <https://www.shanghairanking.com>

[11] Ergashev A. Nemis tili o'qitish metodlari. Farg'ona, FARDU.

(2023, October). 144-147 betlar. ISOC International Scientific Online Conferences. Journal of Google scholar.